

ОПТИМІЗАЦІЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Охарактеризовано поняття грошові потоки на підприємстві та шляхи їх оптимізації підприємствами

Ключові слова: грошовий потік, фактори впливу, платоспроможність, методи оптимізації

Abstract

The concept of cash flows at the enterprise and ways of their optimization by enterprises is described

Key words: cash flow, factors of influence, solvency, methods of optimization

Вступ

У наш час в економіці виникає проблема погіршення фінансового стану підприємств. Це спричинено дефіцитом грошових коштів, їх непостійністю та переривчастим постачанням. Від швидкості і обсягу грошового обороту залежить ліквідність та платоспроможність підприємства. За таких обставин особливого значення набуває поняття «грошових потоків» та механізмів раціонального управління ними, які сприяли б подоланню дефіцитності коштів і формували ефективну систему управління грошовими потоками. Оптимізація грошових потоків являє собою процес вибору найкращих форм їхньої організації на підприємстві з урахуванням умов і особливостей здійснення його господарської діяльності.

Питанням організації, аналізу руху грошових коштів займались багатьох науковців, серед яких: І.О. Бланк, Г.В. Савицька, О.О. Терещенко, М.Г. Чумаченко, О.В. Яріш. Значний внесок у розвиток методичної бази аналізу грошових потоків зробили М.Д. Білик, М.Я. Дем'яненко, Г.Ф. Мазур, І.Ю. Гришова, Л.О. Лігоненко, Г.В. Ситник, О.М. Тридід, О.Є. Єрмошкіна.

Метою дослідження є узагальнення основних методів оптимізації грошових потоків, що надають можливість підтримувати достатній рівень платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

Основна частина

Завгородній А. Г. визначає грошові потоки як надходження (додатний грошовий потік) і витрачання (від'ємний грошовий потік) коштів у процесі здійснення господарської діяльності підприємства [1].

Дж. Ван Хорн пояснює грошові потоки як потоки готівкових коштів, які мають безперервний характер; власні обігові кошти [2].

Лігоненко Л.О. визначає оптимізацію грошових потоків підприємства як процес регулювання обсягу й часу проведення грошових операцій, вибір найкращих форм їх організації з урахуванням умов та особливостей здійснення господарської діяльності, для забезпечення стану фінансової рівноваги підприємства [3].

Оптимізація грошових потоків являє собою процес вибору найкращих форм їхньої організації на підприємстві з урахуванням умов і особливостей здійснення його господарської діяльності. Найважливішою передумовою оптимізації грошових потоків є визначення факторів, які впливають на їх обсяги та характер формування у часі [5].

Всю сукупність факторів можна поділити на зовнішні (кон'юнктура товарного ринку, кон'юнктура фінансового ринку, система оподаткування підприємств, практика кредитування постачальників та покупців продукції, система розрахункових операцій, можливість залучення коштів) та внутрішні (життєвий цикл підприємства, тривалість операційного циклу, сезонність виробництва та реалізації продукції, невідкладність інвестиційних програм, амортизаційна політика підприємства, коефіцієнт операційного левериджу, фінансовий менталітет власників та менеджерів підприємства).

Оснoву оптимізації грошових потоків підприємства складає забезпечення збалансованості обсягів вхідних та вихідних грошових потоків. На результати господарської діяльності підприємства негативний вплив справляють як дефіцитний, так і надлишковий грошові потоки [6].

Основними показниками, які використовуються при аналізі грошових потоків є коефіцієнт ліквідності грошових потоків та коефіцієнт ефективності грошового потоку.

Коефіцієнт ліквідності грошових потоків (КЛгп), який в процесі аналізу може доповнюватися показниками абсолютної і поточної ліквідності. Цей показник характеризує здатність підприємства покривати необхідні витрати грошових коштів позитивним грошовим потоком у звітному періоді. Розраховується за формулою:

$$\text{КЛгп} = \frac{\text{ПГП}}{\text{ВГП}}, \quad (1)$$

де ПГП – сума позитивного грошового потоку;

ВГП – сума від'ємного грошового потоку.

Коефіцієнт ефективності грошового потоку в досліджуваному періоді (КЕгп) визначає результативність управлінських рішень щодо грошових потоків, їх вплив на стан фінансової рівноваги. Розраховується за формулою [10]:

$$\text{КЕгп} = \frac{\text{ЧГП}}{\text{ВГП}}, \quad (2)$$

де ЧГП - обсяг чистого грошового потоку;

ВГП – сума від'ємного грошового потоку.

Збалансованість дефіцитного грошового потоку в короткостроковому періоді можна досягти, використовуючи систему "прискорення - уповільнення платіжного обороту".

Методи оптимізації дефіцитного грошового потоку залежать від характеру цієї дефіцитності - короткострокової чи довгострокової [4].

Система "прискорення - уповільнення платіжного обороту" - це розроблення на підприємстві організаційних заходів щодо прискорення залучення грошових коштів, з одного боку, та уповільнення їх виплат - з іншого.

Уповільнення виплат грошових коштів у короткостроковому періоді може бути досягнута шляхом використання флоута.

Флоут - сума грошових коштів підприємства, на яку виписані платіжні документи, але ще не інкасована їх отримувачем.

Збільшення обсягу позитивного грошового потоку в довгостроковому періоді може бути забезпечено за допомогою:

- додаткового випуску акцій;
- залучення стратегічних інвесторів з метою підвищення обсягу власного капіталу;
- залучення довгострокових банківських кредитів;

- продажу частини або всього обсягу фінансових активів, що входять в інвестиційний (фондовий) портфель;
- реалізації (або здачі в оренду) невикористовуваних основних засобів;
- продажу недобудованих об'єктів, що значаться у складі незавершеного будівництва, потенційним інвесторам.

Зниження обсягу дефіцитного грошового потоку в довгостроковій перспективі можна забезпечити за рахунок[9]:

- відмови від реалізації нових проектів, включених в інвестиційну програму корпорації;
- консервації об'єктів незавершеного будівництва;
- відмови від довгострокових фінансових вкладень;
- зниження сум постійних витрат.

Вирішення проблеми дефіцитного грошового потоку в довгостроковому періоді досягається шляхом нарощення обсягу вхідного грошового потоку, з одного боку, та скороченням обсягів вихідного грошового потоку - з іншого [7].

Для забезпечення зростання інвестиційної активності підприємства можуть використовуватися методи оптимізації надлишкового грошового потоку. До них варто віднести [6]:

- збільшення обсягів розширеного відтворення операційних необоротних активів;
- прискорення періоду розроблення реальних інвестиційних проектів і початку їх реалізації;
- здійснення регіональної диверсифікації операційної діяльності підприємства;
- активне формування портфеля фінансових інвестицій;
- дострокове погашення довгострокових кредитів.

У системі оптимізації грошових потоків підприємства важливе місце посідає їх збалансованість у часі. У процесі такої оптимізації використовуються два методи - вирівнювання і синхронізації грошових потоків.

Вирівнювання грошових потоків спрямоване на згладжування їхніх обсягів у розрізі окремих інтервалів розглянутого періоду часу. Цей метод оптимізації дозволяє усунути у певній мірі сезонні і циклічні розходження у формуванні грошових потоків (як позитивних, так і негативних), оптимізуючи паралельно середні залишки коштів і підвищуючи рівень абсолютної ліквідності. Результати цього методу оптимізації грошових потоків у часі оцінюються за допомогою середньоквадратичного відхилення або коефіцієнта варіації, що у процесі оптимізації мають знижуватися [4].

Синхронізація грошових потоків ґрунтується на коваріації вхідного та вихідного грошових потоків. У процесі синхронізації має бути забезпечене підвищення рівня кореляції між цими двома видами грошових потоків [10-11].

На останньому етапі оптимізації забезпечується максимізація чистого грошового потоку. Вона досягається за допомогою наступних заходів:

- сума постійних витрат має знижуватися;
- має бути зниженим рівень змінних витрат;
- проведення ефективної цінової політики, що призведе до підвищення рівня прибутковості операційної діяльності;
- впровадження прискореної амортизації;
- вибір оптимальної системи оподаткування;
- період амортизації використовуваних підприємством нематеріальних активів, має скорочуватися;
- основні засоби і нематеріальні активи, що не використовуються мають бути продані;
- для своєчасного та повного стягнення штрафних санкцій, має бути посилена претензійна робота.

Наслідками максимізації чистого грошового потоку підприємства є підвищення рівня його самофінансування та зниження його залежності від зовнішніх джерел [8].

Відображення результатів оптимізації грошових потоків підприємства має прояв у системі планів по формуванню та використанню коштів у майбутньому періоді. Від якості та ефективності управління грошовими потоками залежить не тільки стійкість підприємства в конкретний період часу, але і здатність до подальшого розвитку, досягнення фінансового успіху на довгу перспективу.

Висновки

Отже, правління оптимізацією грошових потоків передбачає не лише оцінку функціонування підприємства в конкретній організації, але і обов'язкове визначення позиції, яку воно займає на територіальному ринку та оцінку його конкурентоспроможності. Оптимізовані, збалансовані грошові відкривають для компанії оптимальніше і швидше досягнення поставлених цілей, відкриває характер їх динаміки та ефективність використання залученого і власного капіталу в рамках реалізації стратегії розвитку організації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Фінансовий словник / [А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко]. – К. : Знання, 2000. – 587 с.
2. Ван Хорн Дж. Основы управления финансами / Дж. Ван Хорн ; пер. с англ. – М. : Финансы и статистика, 1996. – 800 с.
3. Лігоненко Л.О. Управління грошовими потоками: навчальний посібник / Л.О. Лігоненко, Г.В. Ситник – К.: КНТЕУ, 2005. – 255 с.
4. Фінансовий менеджмент : підручник / В.П. Мартиненко, Н.І. Климаш, К.В. Багацька, І.В. Дем'яненко. за заг. ред. Т.А. Говорушко. - Львів "Магнолія 2006", 2014. - 344с.
5. Пащенко І. Використання генетичного алгоритму для оптимізації грошових потоків промислового підприємства / І. Пащенко // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2009 – №638. – С. 244-247.
6. Школьник І. О. Фінансовий менеджмент : навч. посібник / І. О. Школьник, І. М. Боярко, Б. І. Сюркало ; за ред. І. О. Школьник. - Суми : Університетська книга, 2009. – 301 с.
7. Непочатенко О. О. Фінанси підприємств : підручник / О. О. Непочатенко, Н. Ю. Мельничук - К. : "Центр учбової літератури", 2013. – 504 с.
8. Харченко В.А. Система управління грошовими потоками підприємства / В.А. Харченко // Вісник економічної науки України. – 2011. – №1. – 165 с.
9. Бочаров В. В. Корпоративні фінанси / Бочаров В. В., Леонтьев В. Є. - СПб. Питер, 2004. – С. 14-18
10. Ясишина В. В. Теоретичні аспекти аналізу грошових потоків підприємства [Електронний ресурс] / В. В. Ясишина. – Режим доступу: <http://catcut.net/IJMA>
11. Джеджула В. В. Фінансовий аналіз та звітність : практикум / І. Ю. Єпіфанова, В. В. Джеджула. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 143 с.

Косюк Богдан Олександрович – студент групи МФК 166, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: kosyukb@gmail.com

Науковий керівник: **Єпіфанова Ірина Юрївна** — доцент, викладач кафедри Фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Kosyuk Bogdan Aleksandrovich - student of the MFK-16b group, Faculty of Management and Information Security, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa, e-mail: kosyukb@gmail.com

Supervisor: ***Yepifanova Iryna Yu.*** - associate professor, lecturer of the Department of Finance and Innovation, Management, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa.